

konture religijskoga scijentizma koji zahvaća modernu ekonomiju. Osim toga, u ovom dijelu rada on se dotiče i nekih drugih tema usko povezanih s tom problematikom, a to su: utilitarizam, socijalni darvinizam, konzumerizam te s njim povezani pohlepa i egoizam.

Reakcije na Sedlačkovu knjigu podvoje- ne su. Neki su je kritizirali jer podsjeća na moralizirajuće djelo pop ekonomije. Drugi je hvale jer približava ekonomiju običnom čovjeku i istovremeno se bavi pitanjima ekonomije kao cjeline. Nedavno ju je i *Washington Post* stavio na listu od pet djela iz područja ekonomije koja se moraju pročitati. Osim toga, češko izdanje tog djela *Ekonomie dobra a zla* bilo je *bestseller* u toj zemlji 2009. godine. Inače, engleski prijevod, koji Sedláček naziva »izdanje 2.0« uključuje više materijala i izvora nego češko izdanje.

U ovakvo kratkom osvrtu nije moguće reći je li Sedláček u svojim tezama »u pravu« ili nije. Naime evidentno je da on ne zauzima nekakav »mainstream« stav kad je u pitanju ekonomija, već istražuje literaturu, religijske, filozofske tekstove od drevnih do modernih vremena i poentira na način da kaže da je društvo izvorno tražilo istinu od poeta, prije nego se okrenulo filozofima i u konačnici prirodnim znanostima te matematičarima. Moderna ekonomija ne može se promatrati izolirano od aktualne gospodarske krize za čije rješenje (još uvijek) nema nekakve »čarobne pilule«. Sedláčekovo djelo može u tom smislu ponuditi alternativni način promišljanja gospodarske stvarnosti i ekonomije

je kao znanosti. Knjiga je zanimljiva, informativna, dobro dokumentirana, sadrži iscrpne fusnote, reference na golem opseg literature, kako ekonomske tako i ne-ekonomske (nalazimo vjerojatno više referenci na Wittgensteina, nego kod svih modernih ekonomista zajedno), teze su jasno obrazložene, što upućuje na njihovu uvjerljivost. Iako bi se zbog opsega i sadržaja ova knjiga mogla svrstati u »povijest ideja«, zbog snažnoga ekonomskog naglaska, kojim knjiga odiše, smatramo da je primarno namijenjena ekonomistima i to onima koji su zainteresirani za propitkivanje najdubljih temelja svoje discipline. U konačnici rekli bismo da je knjiga zbog svoje interdisciplinarnosti namijenjena i filozofima, i teolozima, ali i općenito širokom čitateljskom puku jer ju karakterizira uvid u ekonomiju i kulturu te nudi razumijevanje, čak i utjehu u ovim turbulentnim vremenima za svjetsko gospodarstvo.

Šimo Šokčević

E. Bianchi, P. Chiaranz, A.-L. Michon

Uomini e animali

– Ediz. Qiqajon, Comunità di Bose, Magnano (BI), 2011., 160 str.

Ljepota Božje objave i širina teološkoga promišljanja rađaju i dopuščaju razna propitkivanja o stvorenom svijetu. Upravo u tomu svjetlu želimo prikazati sadržaj zbornika, naslovljenog »Ljudi i životinje«, izdanoga na talijanskom jeziku, koji tematizira položaj životinja u

kontekstu stvaranja, spasenja i sveopće preobrazbe stvorenoga u Kristu. Zbornik ima dva dijela. Prvi dio donosi tri članka. Prvi članak, autora redovnika Enza Bianchia, naslovljen je »Spasenje stvorenja«. Drugi članak, »Biblija i stanje životinja u stvarateljskom planu«, talijanski je prijevod predavanja veterinarke i redovnice Anne-Laetitie Michon, održanoga u Parizu 2009. godine, na ekumenskom simpoziju »Životinje u ekonomiji spasenja«. Prvi dio Zbornika završava prijevodom predavanja Pietra Chiaranza »Kršćansko spasenje za životinje u pravoslavnom pristupu«, održanoga na istom simpoziju. Drugi dio Zbornika svojevrsna je antologija misli crkvenih otaca o životinjama, o njihovoj stvorenosti, simboličkoj vrijednosti i spasenju. Budući da se članci mogu čitati kao cjelovito djelo te kako bi izbjegli ponavljanje, ne kanimo ih prikazivati odvojeno, nego ćemo predstaviti temeljne teze i sadržaje Zbornika.

U određenim strujama današnjice još je uvijek aktualno optuživanje židovsko-kršćanske tradicije, odnosno prvih stranica Biblije, za legitimiranje svih zločina koje su čovjek i čovječanstvo činili i još uvijek čine prema prirodi. Autori, kao jednu od temeljnih zadaća, nastoje pokazati neutemeljenost ove optužbe. No, u isto vrijeme žele pokazati opasnosti a-kozmičke vjere, odnosno radikalnoga antropocentrizma, prisutna u zapadnom kršćanstvu drugoga tisućljeća. U Zborniku se čak podcrtava, iako do kraja ne prihvaća, Schopenhauerov sud, kako je fundamentalna pogriješka kršćanstva odvajanje čovjeka od životinjskoga svijeta kojemu pripada, dajući

ekskluzivnu vrijednost jedino čovjeku i doživljavajući životinje samo kao stvari. Radikalni antropocentrizam u središtu svega vidi čovjeka: jedino što je bitno jest čovjekov poziv, njegova sudbina i spasenje. On je apsolutni vrhunac stvaranja i gospodar svega stvorenoga, dok je sve drugo stvoreno podređeno njemu i stavljeno u red njegovih slugu. Prema tomu, životinje i priroda (tek) su kontekst u kojemu čovjek živi kao kralj i gospodar.

Judejski apsolutni monoteizam, koji pred Boga stavlja samo i jedino čovjeka, helenistički antropološki optimizam koji u sjenu baca cjelokupni stvoreni svijet ističući samo čovjeka, strah od poganskoga panteizma, volja za demitologizacijom i desakralizacijom stvorenoga, trajna borba protiv grčkoga i rimskoga politeizma, strah od umanjenja različitosti transcendencije u odnosu na stvorenje; samo su neki od razloga koji su doveli do vizije čovjeka kao kralja prirode, a uloga životinjskoga i biljnoga svijeta svedena je isključivo na hranu i pomoć u čovjekovim potrebama. Razvoj, koji je uslijedio iz spomenute koncepcije čovjeka, unatoč svojim pozitivnim rezultatima, posebno na Zapadu, zaboravio je kako se svaka mogućnost antropološkoga razvoja uvijek treba smjestiti i legitimirati u logici kozmičkoga saveza, čiji je čovjek primarni suradnik, koji u svojoj odgovornosti vodi brigu o svemu stvorenom.

Pažljivo čitajući Sveto pismo i bogatu kršćansku tradiciju, posebice prvoga tisućljeća, ostajemo zadivljeni pažnjom koja se posvećuje svim stvorenjima i

njihovu odnosu prema čovjeku. U tomu kontekstu autori čitaju Pavlov tekst, prema kojemu Radosna vijest treba biti radosna (spasenjska) za sve stvoreno: »Doista, stvorenje sa svom žudnjom iščekuje ovo objavljenje sinova Božjih: stvorenje je uistinu podvrgnuto ispraznosti – ne po svojoj volji, nego zbog onoga koji ga podvrgnu – ali u nadi. Jer i stvorenje će se osloboditi robovanja pokvarljivosti da sudjeluje u slobodi i slavi djece Božje. Jer znamo: sve stvorenje zajedno uzdiše i muči se u porođajnim bolima sve do sada« (Rim 8, 19-22).

Autori svoje teze razvijaju ponajviše promišljajući biblijski opis stvaranja. Prema Božjemu planu, Adam, da bi bio to što jest i da bi živio uistinu ljudski život, ima potrebu za zajednicom, koja svakako i ponajprije uključuje Evu, ali i životinje. Prema Knjizi Postanka, istina je da čovjeku nije dovoljna samo »zajednica« sa životinjskim svijetom, ali je i očito kako za potpuno ostvarenje čovjekova života nije dovoljna ni samo seksualna polarnost. Čovjek, dajući pojedinoj životinji ime, ulazi u dijalošku relaciju s njom, prepoznaje ju kao živo biće, kao drugo »ti«. Sve što je stvoreno, dobro je u svojoj cjelovitosti i harmoniji, i sve je solidarno upućeno jedno na drugo. U tom kontekstu može se govoriti o su-stvorenosti između čovjeka i životinje. Čovjek i životinje u svojoj biti nisu jednaki. Njihov odnos nije ravnomjeran, ali nije ni puki odnos, kao između subjekta i objekta. Već vegetarijanski način čovjekove ishrane u početku (Post 1,29) svjedoči kako je čovjek odgovoran prema životu na zemlji. U tom kontekstu treba čitati i odredbe

apostola u Jeruzalemu o suzdržavanju od krvi u kojoj se nalazi život koji jedino pripada Bogu (Dj 15,20). Ovdje treba naglasiti, kako bismo izbjegli apsolutiziranje vegetarijanskoga načina prehrane, kako se već u Post 9,3 čovjeku dopušta blagovanje mesa.

Prema Božjemu planu, izvorno rajsko stanje odlikovano je skladom, mirom i solidarnošću svega stvorenoga. Čovjekov grijeh atentat je na izvorni Božji plan. Posljedice čovjekova grijeha odražavaju se i na sklad između stvorenja. Štoviše, grijeh donosi kozmičke posljedice nemira i neprijateljstva (već citirano Rim 8,19-22). Istočna teologija zato govori o *razvodu* duha i tijela, srca i razuma, čovjeka i prirode, čovjeka i životinja. Posljedica ovoga razvoda jest čovjekovo neprijateljstvo prema sebi, bližnjemu i svijetu. Izvornu rajsku sreću čovjek je zamijenio strahom i nasiljem nad stvorenjem. Unatoč grijehu, Božji plan i svrha stvaranja ostaju nepromijenjeni. Svi zato iščekuju dan spasenja: »U onaj dan, učinit ću za njih savez sa životinjama u polju, s pticama nebeskim i gmazovima zemskim; luk, mač i boj istrijebit ću iz zemlje da mirno u njoj počiva« (Hoš 2,20). U iščekivanju toga dana, stvorenje ostaje biti čovjekovim suputnikom. Biblijska slika Tobije, njegova psa i anđela koji polaze na dugi put (Tob 11,4), parabola je zemaljskoga puta prema spasenju, na kojemu se čovjeku pridružuju drugi ljudi, anđeli i životinje. Prema Mk 1,13 Isus je vrijeme u pustinji proveo sa zvijerima i s anđelima koju mu služahu. Slike ponovnoga sklada stvorenja prepoznamo i u životima svetaca: sv. Franjo koji živi s

vukom, sv. Jeronim koji prijateljuje s lavom i sl.

Autori upozoravaju na opasnost antropološki radikalnoga čitanja biblijskoga izvještaja o stvaranju, u kojemu se činjenica da je čovjek stvoren šesti dan tumači kao objava čovjeka kao vrhunca stvaranja, odnosno onoga kojemu je sve podređeno i zbog kojega sve na zemlji jedino ima smisla. No, vrhunac stvaranja otkriva se upravo u sedmomu danu u kojemu je posvećeno sve stvoreno (Post 2,1-3), u *télosu* Božjega stvarateljskoga čina: u slavljenju Boga i danu *shaloma* života u punini i zajedništvu Stvoritelja, svih stvorenja i svega stvorenoga. »Čovjek, odvojen i sam, nije u središtu, već ima svoje mjesto u velikoj zajednici stvorenja: u središtu je samo Bog, zajednica, ljubav« (str. 22.). U toj viziji čovjek je suradnik stvaranja, trajno pozvan na poštivanje reda i dinamizma stvorenoga. Čovjek treba vladati i upravljati stvaranjem kao pastir, na sliku Božju. Drugim riječima, njegovo djelovanje na zemlji uvijek treba biti slika Božjega djelovanja.

Čovjek je bitno drugačiji od životinje, jer je stvoren na sliku i priliku Božju. On nije neka dodatna najrazvijenija vrsta životinje. Jedino čovjek ima supstancijalno jedinstvo duše i tijela. Ta se čovjekova posebnost i njegova bitna različitost od životinja očituje i u razumu i u volji, u duhovnim sposobnostima kojima je Stvoritelj obdario čovjeka. Jer je slika Božja, čovjek je pozvan bdjeti i vladati u blagosti nad stvorenim koje jedino pripada Stvoritelju. Zato možemo reći kako Biblija predstavlja čovjeka ne

kao vlasnika, nego upravitelja, pastira stvorenoga, komu je slava Božja jedini kriterij odnosa prema stvorenomu. Čovjek je pozvan sudjelovati na ljubavi kojom Stvoritelj ljubi sve stvoreno (Mudr 11,24). Čovjek može koristiti pomoć životinja u svojem redovitom životu, ali ih treba štiti te i njima omogućiti subotnji počinak. Čovjek je pozvan ljubiti sve stvoreno, a time i životinje. Upravo je ljubav ključna riječ za potpuno određenje odnosa čovjeka i životinja: samo ako čovjek ljubi stvoreno, prema tomu i životinje, može u njima otkriti božanski misterij. Zato čovjekov odnos prema životinjskom svijetu uvijek ima moralnu težinu. U ovoj sintezi već se jasno nazire kako je potpuno neosnovano i neprihvatljivo optuživati biblijske izvještaje za inauguraciju ljudske zlouporabe prirode.

Poslije čovjekova grijeha, Božje spasenjsko djelovanje donosi ponovnu uspostavu saveza, odnosno reda i izvorne harmonije stvorenoga u svojoj kozmičkoj dimenziji. Kako bi čovjek sudjelovao u toj ponovnoj uspostavi reda, on se mora pomiriti s Bogom i sa samim sobom (*metánoia*), da bi, po Božjemu djelovanju i ljudskom suradnjom, bila obnovljena cjelokupna stvarnost. Očito je kako čovjekov slobodni izbor utječe na stanje svega stvorenoga.

Analizom nekih molitvenih tekstova raznih kršćanskih tradicija, autori otkrivaju prisutnost vjerničke svijesti o specifičnom odnosu Boga i životinjskoga svijeta. Ta se svijest ukorjenjuje u činjenici da su životinje stvorene, dakle željene i blagoslovljene od Boga. Iako to čovjek nije uvijek i do kraja sposoban

prepoznati, životinje su od Stvoritelja dobile vlastitu ulogu u povijesti spasenja, koja nadilazi ulogu pomoći i hrane za čovjeka. Zato vjernici čak mole za životinje, štoviše za njihovo spasenje, zajedno s čovjekom.

Postavlja se pitanje u čemu je, na temelju zapisane objave, vrijednost stvaranja životinjskoga svijeta, ako smo ustvrdili da se ta vrijednost ne iscrpljuje u pomoći i hrani za čovjeka. Svakako, prvi je razlog zbog kojega Sveto pismo spominje životinje sama činjenica da one žive na ovoj zemlji. No, prema našim autorima, postoji i drugi, važniji razlog njihove prisutnosti u povijesti spasenja, koji pokazuje i sam središnji smisao njihova postojanja: životinje imaju simboličku vrijednost. Na tragu sv. Augustina i sv. Tome Akvinskoga možemo reći kako sve ono što je od Boga stvoreno mora plijeniti pozornost čovjeka i izgrađivati njegovu vjeru, jer promišljati simboličku vrijednost stvorenoga znači promišljati Stvoritelja. Sve od Boga stvoreno, pa tako i životinjski svijet, u sebi nosi njegov potpis i objavljuje, poput ikone, trag njegova misterija i ljepote. Prema Job 12,7-8 upravo životinje mogu podučavati čovjeka u trenucima njegovih najdubljih pitanja. Štoviše, sam se Bog objavljuje čovjeku koristeći simboličke slike životinjskoga svijeta (golub, jaganjac...) na začuđujuć i paradoksalan način, jer slike životinja u Božjoj objavi primaju ulogu koja nadilazi njihovu stvorenost (u Otk 7,17 Jaganjac postaje pastirrom). Drugim riječima, ono što je pred našim očima neprikladno za izražavanje Božjega misterija, nadilazi samo sebe i postaje bitnom paradi-

gmom za izricanje toga misterija. Spomenimo još kako su u Božjoj pedagogiji starozavjetni propisi o čistim i nečistim životinjama, kao i o žrtvovanju životinja, svojevrsna anticipacija Kristova navještaja Božje svetosti, nužnosti čistoće čovjekova srca i pravoga kulta. Možemo reći kako se položaj životinja u Svetomu pismu uvijek treba tumačiti isključivo u odnosu prema čovjeku. Njihova simboličnost (ikoničnost) pomaže čovjeku da sebe spozna bolje i dublje, kako bi pronašao svoje pravo mjesto u redu stvaranja i tako bolje spoznao i slavio svojega Stvoritelja. Postaje, dakle, razvidno kako u biblijskoj perspektivi životinje nisu stvorene samo da bi pomagale čovjeku u njegovu redovnom (društvenom) životu i bile mu hranom, nego je njihov izvorni i primarni poziv u redu stvaranja biti pomoć čovjeku, da bolje spozna sebe, svojega Stvoritelja i cjelokupno stvorenje. Jednostavno rečeno, životinje pomažu čovjeku da se pripravi za nebo. Zato Maksim Ispovjedalac govori o stvorenomu svijetu kao o drugoj Crkvi, čiji je mikrokozmos Kristova Crkva.

Teološki, o spasenju se može govoriti samo tamo gdje postoji grijeh, a grijeha nema bez slobodnoga izbora. U tom kontekstu životinja je nevina, ne može biti grješnik, i spasenje je ne dotiče. Međutim, činjenica da i životinjski svijet trpi posljedice ljudskoga grijeha u neskladu izvorne harmonije, sasvim legitimno izaziva pitanje o ulozi životinja u dovršenju povijesti spasenja i njihovoj konačnoj sudbini. Prema svetopisamskom nauku životinje nisu pozvane na život vječni. Generalno govoreći, zbog činjenice kako je samo čovjek stvoren

na sliku Božju i pozvan na spasenje u uskrsnuću, neki negiraju mogućnost vječnoga spasenja životinja. Drugi su pak, poput Ivana Skota Eriugene, prešućivanje izričitoga govora o spasenju životinja kod crkvenih otaca, prepisivali čistoj pastoralnoj razboritosti. S druge strane tradicija Crkve govori o obnovi i proslavi čitave stvorene stvarnosti, odnosno o kozmičkoj dimenziji Kristova djela spasenja. Očito, preobrazba svega u Kristu uključuje sve stvoreno, pa time i životinjski svijet. Crkveno učiteljstvo o položaju životinjskoga svijeta u kozmičkoj preobrazbi svega i o njihovoj prisutnosti u dovršenju svijeta nije dalo svoj dogmatski sud. U analizi istočne teološke tradicije posebno se stavlja naglasak na viđenje stvaranja kao prvoga koraka spasenja, odnosno života u Bogu i kozmičke preobrazbe svega u Kristu. Upravo na toj teološko-soteriološkoj liniji neki se tekstovi u Zborniku kreću na granici govora o spasenju životinjskoga svijeta u cjelini spasenja kozmosa. Ipak, polazeći od biblijske objave, kako smo i ustvrdili, teško je s teološkom jasnoćom afirmirati božanski plan spasenja (uskrsnuća) životinja. No, perspektiva kozmičke preobrazbe svega stvorenoga u Kristu ostaje zanimljiva i izazovna.

Možemo reći kako Zbornik slijedi uravnoteženi pristup u obradi teme (u ovaj sud ne ulazi problematična konstrukcija »mitovi stvaranja koje čitamo na početku Biblije« na str. 20.). Takav pristup i izabrana tema mogu imati široku primjenu: od utjecaja na duhovni život, preko korelacije s antropologijom, ekologijom i sociologijom do dobrih polazišta za ekumensku diskusiju. Temeljna

je nakana Zbornika promišljati odnos čovjeka i životinjskoga svijeta u vremenu kad, kako se čini, čovjek sve manje uspijeva imati ispravan odnos prema životinjama, lutajući od nasilja do egzotike. Autori pokazuju kako svetopisamski tekstovi i nauk otaca nude pozitivan pristup spomenutom odnosu: u Božjemu naumu čovjek nije apsolutni kralj stvorenoga, nego odgovorni suradnik i pastir stvorenoga. Upravo u toj zajednici čovjek doživljava stvaranje kao preludij spasenja, a stvorenje kao knjigu (sv. Bernard) teološke simboličnosti. U tom kontekstu, pokazujući problematičnost antropološkoga radikalizma, autori naglašavaju nužnost čovjekove kozmičke ljubavi, odnosno ljubavi prema svemu stvorenom, koja je u konačnici ljubav prema Stvoritelju i koja ga jedino i otkriva u stvorenom. Radikalni antropocentrizam vodi u zaborav vrijednosti kozmosa i njegove simboličnosti koja »pojašnjava« misterij Boga i dostojanstvo čovjeka.

Postaje razvidno, i to daje posebnu vrijednost zborniku, kako upravo kršćanstvo može ponuditi pravi odnos između čovjeka i životinjskoga svijeta, polazeći od harmonije, prijateljstva i ljubavi između Stvoritelja i stvorenoga, koje ni ljudski grijeh nije uništio. Čovjek je slobodni Božji suradnik u stvaranju, on sudjeluje na njegovoj ljubavi prema svemu stvorenom i zato nije puki vlasnik nego pastir stvorenoga. Zato je njegova odgovornost velika. Autori su dostatno pokazali kako nitko ne može zaštititi životinjski svijet bolje i objektivnije od čovjeka koji mijenja sebe u skladu s Božjim naumom. Ovdje ne mislimo

na prolazni napor ili plemenitu akciju, nego na promjenu u smislu obraćenja Bogu i suradnju s njegovom milošću koja potpomaže čovjekovu nemoć. Samo je takav čovjek posrednik dobra u kozmičkoj solidarnosti i supatnji. Naši autori ne ulaze detaljnije u pitanje spasenja životinja i njihova položaja u kozmičkoj preobrazbi svega u Kristu, u kojemu je sve stvoreno i spašeno. Možemo reći kako se kreću u predvorjima tih tema, uspijevajući tek potaknuti daljnje teološko promišljanje o onomu što sažima Efrem Sirski: »Na koncu vremena, ova će ista stvorenja biti učinjena novima.«

Boris Vulić

Jadranka Rebeka Anić

*Kako razumjeti rod?
Povijest rasprave i različita
razumijevanja u Crkvi*

– Institut društvenih znanosti Ivo
Pilar, Zagreb, 2011., 193 str.

Knjiga Jadranke Rebeke Anić bavi se pitanjem jasnoga razumijevanja pojma roda, o kojemu se na europskoj i svjetskoj znanstvenoj sceni već godinama vode rasprave i ponekad vrlo žestoke diskusije. U diskusije oko tumačenja pojma roda uključivali su se i različiti teološki autori, a i samo crkveno učiteljstvo, za koje je to vrlo osjetljiva tema, pogotovo što je tradicija Crkve imala velik udio u širenju tradicionalnih spolnih uloga. Budući da hrvatska znanstveno-teološka scena u tim diskusijama značajno zaostaje, knjiga Jadranke Rebeke Anić predstavlja vrlo značajan doprinos.

Polazište u ovoj knjizi predstavlja knjiga njemačke sociologinje i publicistkinje Gabriele Kuby pod nazivom »Nova ideologija seksualnosti. Izazovi i opasnosti gender revolucije«, koju je na hrvatskom jeziku objavila izdavačka knjiga Verbum 2010. godine. Upravo je ta knjiga za autoricu Jadranku Rebeku Anić u mnogočemu problematična. Jadranka Rebeka Anić smatra da objavljena knjiga nudi površno, jednostrano i samim tim pogrešno tumačenje značenja pojma rod, u odnosu prema različitim međunarodnim dokumentima, stavljajući taj pojam u kontekst snažne borbe rodni ideologa protiv Katoličke crkve i zauzimanje za legalizaciju homoseksualnosti. Jadranka Rebeka Anić u svojoj knjizi isto tako želi upozoriti hrvatsku javnost da se »u crkvenim dokumentima o rodu može prepoznati snažan utjecaj tumačenja pojma rod katoličkih autora fundamentalističkoga svjetonazora« (str. 145.) Autorica knjige nudi čitateljima daleko širi pogled na značenje pojma rod jer, između ostaloga, upoznaje čitatelje i s drugim konceptima rodne rasprave unutar Katoličke crkve, a koji se značajno razlikuju od koncepta spomenute Gabriele Kuby.

Knjiga je podijeljena u sedam poglavlja, a upravo u prvom poglavlju prikazano je i polazište ove studije, odnosno značenje što ga pojmu rod u različitim međunarodnim dokumentima pripisuje Gabriele Kuby i njezino tumačenje istoga pojma u odnosu na Katoličku crkvu. Jadranka Rebeka Anić kritički analizira koncept roda Gabriele Kuby i ukazuje na brojne nedostatke toga koncepta.